

SEMINÁŘ

RURÁLNÍ GEOGRAFIE

Cvičení 2

Zemědělské brownfieldy

- Původem zemědělské areály
- Nejčastějším typem brownfieldů v ČR
 - Největší podíl na brownfieldech celkově - Olomoucký, Zlínský kraj
- Všeobecně nižší investiční potenciál
- Menší velikost areálů =>
 - nemusí působit takový problém proto se neřeší
- Menší ekologická rizika
- Patří k nejvýraznějším stavbám venkovských sídel a venkovské krajiny
- Pozůstatky velkovýroby

Studium brownfieldů

- Vyhledávací studie pro lokalizaci brownfieldů 2007
 - databáze 2355 brownfieldů
 - Czechinvest
- Národní strategie regenerace brownfieldů 2008
 - Aktualizace ?
- MACKOVIČ, V. Vybrané aspekty zemědělské výstavby ve venkovském prostoru. *Urbanismus a územní rozvoj*, 2003, 4 (5): 2–12.
- Brownfieldy Jihomoravského kraje 2018
- SVOBODOVÁ, H. – VĚŽNÍK, A. To the problems of agricultural brown fields in the Czech Republic – Case study of the Vysocina region. *Agriculture Economics – Czech*, 2009, 55(11): 550–556.

Tab. 1: Základní charakteristika souboru revitalizovaných brownfieldů v České republice

charakteristika	kategorie	abs.	rel. [%]
lokalizace	město	72	71,3
	venkov	29	28,7
původní využití	zpracovatelský průmysl	45	44,6
	vojenský areál	21	20,8
	zemědělství	16	15,8
	těžební průmysl	5	5,0
	občanská vybavenost	5	5,0
	církevní objekt	3	3,0
	kulturní památka	2	2,0
	skládky	2	2,0
	sklad	1	1,0
	doprava	1	1,0
současné využití	občanská vybavenost	18	17,8
	smišená zóna (obchod, služby, byty, administrativa)	16	15,8
	průmyslová zóna	11	10,9
	sportovní a rekreační areál	11	10,9
	zpracovatelský průmysl	11	10,9
	obchod a služby	8	7,9
	technologické a podnikatelské inkubátory, inovační centra	7	6,9
	ubytovací zařízení, hotel, penzion	7	6,9
	bydlení	5	5,0
	doprava	2	2,0
	fotovoltaická elektrárna	2	2,0
	zdravotnické zařízení	2	2,0
	sběrný dvůr	1	1,0
rozloha (ha)	> 50,1	9	8,9
	10,1 - 50	11	10,9
	5,1 - 10	11	10,9
	3,1 - 5	7	6,9
	1,1 - 3	30	29,7

typ lokality	zastavěný areál uvnitř města (budovy a objekty)	44	43,6
	zastavěný areál na okraji města (budovy a objekty)	21	20,8
	zastavěný areál na okraji obce (budovy a objekty)	14	13,9
	zastavěný areál uvnitř obce (budovy a objekty)	13	12,9
	řidčejí zastavěný areál na okraji města	5	5,0
	nezastavěný areál na okraji obce	2	2,0
	nezastavěný areál na okraji města	1	1,0
	liniový prvek mimo zastavěné území	1	1,0
stav znečištění	po kompletní dekontaminaci	51	50,5
	původně bez kontaminace	33	32,7
	pravděpodobná kontaminace	17	16,8
majoritní vlastník	právnícká osoba	47	46,5
	obec	42	41,6
	fyzická osoba	6	5,9
	kraj	2	2,0
	občanské sdružení	2	2,0
	stát	2	2,0
investiční náklady (mil. korun)	> 500,1	14	13,9
	200,1 - 500	12	11,9
	100,1 - 200	23	22,8
	50,1 - 100	16	15,8
	20,1 - 50	16	15,8
	< 20	20	19,8
celkem		101	100,0

Faktory revitalizace

Tab. 3: Faktory revitalizace brownfieldů

faktory revitalizace	abs.	rel. [%]
blízkost železnice	91	11,5
podpora ze strany místní (regionální) samosprávy	85	10,8
dekontaminace	84	10,6
potenciál pro komerční využití	75	9,5
podpora dotačními tituly	62	7,9
blízkost dálnice či RK	59	7,5
blízkost centra města/obce	55	7,0
území s vysokou nezaměstnaností	52	6,6
podpora ze strany centrálních orgánů	51	6,5
blízkost státní hranice	40	5,1
turistická atraktivita	33	4,2
dlouhodobá snaha o revitalizaci území	32	4,1
potenciál pro rozvoj lidských zdrojů (sociokulturní oblast)	26	3,3
historická hodnota	24	3,0
stejný či podobný typ využití po regeneraci (návaznost na tradice)	20	2,5
celkem	789	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Faktory revitalizace brownfieldů v České republice: Osman Frantál Kunc a kol. 2013

Brownfieldy dnes

- Velká řada vzorových revitalizací
- Česká republika a její politika silně zaměřená na čerpání dotačních prostředků, které jsou nejčastěji využívány pro realizace nejlépe připravených lokalit s vysokým rozvojovým potenciálem a minimálními bariérami obnovy.

Zdroje

- Czechinvest (velikost nad 1 ha, omezený počet lokalit)
 - <http://www.brownfieldy.cz/>
- RRA JMK
 - <http://www.brownfieldy-jmk.cz/>
 - 405 Brownfields na území 249 obcí JMK mimo Brno
- ÚAP SO ORP
- Google – brownfields, jméno obce, zemědělský areál
- Mapy.cz
- Regionální média

Původní využití	Počet	ha	Ø ha
Zemědělství	197	506,3	2,57
Průmysl	101	310,6	3,08
Občanská vybavenost	65	34,5	0,53
Armáda	19	107,6	5,66
Bydlení	19	2,7	0,14
Ostatní	4	19,9	4,97
Celkem	405	981,6	2,42

Předpokládané využití	Počet	ha	Ø ha
Smišené (podnikání, služby, obchod)	147	362,2	2,46
Průmysl, výroba	52	261,8	5,04
Občanská vybavenost	53	46,3	0,87
Bydlení	57	73,2	1,28
Zemědělství	47	163,6	3,48
Cestovní ruch	34	48,0	1,41
Zeleň	15	26,3	1,75
Celkem	405	981,6	2,42

Zadání

Pokuste se zaznačit v mapě všechny zemědělské brownfieldy ve vybraném SO POU Jihomoravského kraje.

Vytipujte

- tři brownfieldy s dobrým dopravním napojením a s rozvojovým potenciálem (kraj obce, blízkost průmyslové zóny, suburbium atd.
- tři brownfieldy v nízkým rozvojovým potenciálem

Zadání II

U těchto se pokuste zjistit následující údaje:

- Rozloha podle katastru nemovitostí
- Vlastník
- Využití v historii
- Tržní cena
- Možné budoucí způsoby využití dle zpráv samosprávy či médií
- Navrhnout vlastní způsob využití
- Změny podle starých leteckých snímků
- Ekologická zátěž? <http://kontaminace.cenia.cz/>
- Jsou uvedeny ve strategických dokumentech obce, města SO ORP popř. mikroregionu.
 - Jak jsou lokality uvedeny v Územním plánu

1952

2003

2011

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. převis nabídky nad poptávkou, nižší cena investice • 2. méně závažné a méně rozsáhlé kontaminace prostředí • 3. menší lokality – možnosti menších projektů revitalizace 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. poloha objektů (častá periferní poloha obce, stranou komerčních zájmů) • 2. nezájem investorů • 3. nízký investiční potenciál zainteresovaných subjektů (obce, zemědělské podniky) • 4. nezájem odborné veřejnosti • 5. kompetenční nevyhraněnost tématu (kompetenční přesahy jednotlivých resortních organizací) • 6. nedostatečná či fragmentovaná datová báze týkající se zemědělských brownfields
<p>Možnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. možnosti využití dotačních programů • 2. možnosti menších investičních projektů • 3. historická hodnota některých objektů – „zemědělské dědictví“ • 4. možnosti revitalizace v segmentu agroturistiky či rozvoji alternativních zdrojů energie (produkce obnovitelných zdrojů energie a využívání obnovitelných zdrojů energie v rámci diverzifikace zemědělských činností – solární parky, využití biomasy apod.) 	<p>Rizika</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. komplikované majetkové vztahy (nevyjasněné majetkové poměry, fragmentovaná vlastnická struktura, oddělené vlastnictví objektů a pozemků) • 2. rizika kontaminací • 3. možnosti vzniku nelegálních a rizikových aktivit na území opuštěných areálů • 4. nevhodné projekty či projekty mimo zájmy obcí • 5. nevhodná infrastruktura pro případné využití mimo zemědělský sektor • 6. absence podkladů pro posouzení kontaminací

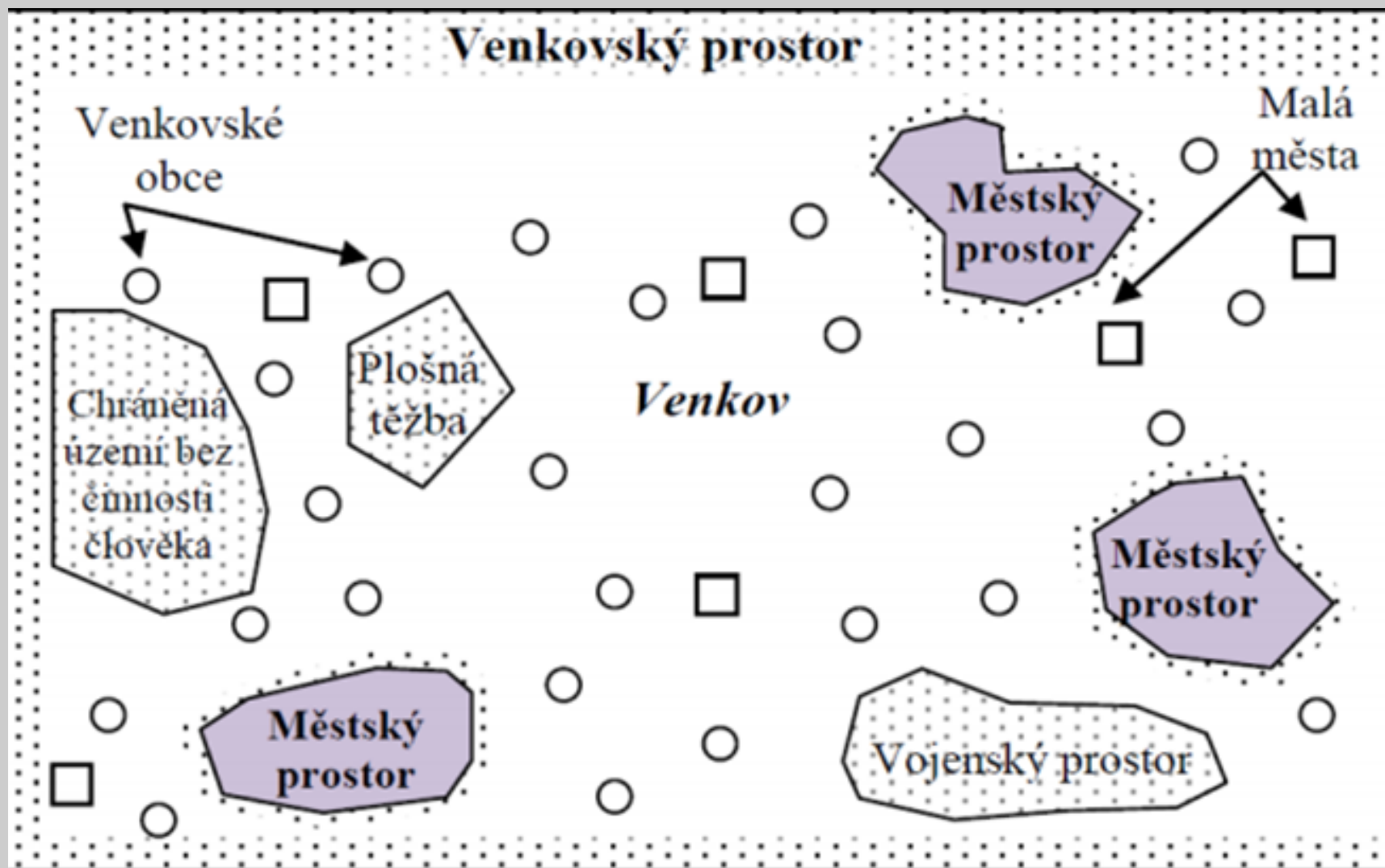
SWOT analýza – zemědělské brownfields v České republice

Díky za pozornost

Venkov x Venkovská obec - Definice ?

- Venkov je spojité území, které se skládá z volné krajiny a jednotlivých sídel, vymezuje se vždy ukazateli vztaženými k ploše (např. hustota zalidnění). Vnímání venkova může být do značné míry individuální záležitostí.
- Venkovská obec je nespojitě vymezení jednotlivých sídel, obcí podle stanovených kritérií, které se vztahují k jednotce, obvykle se jedná o ukazatele absolutní, počet obyvatel, správní funkce apod. (dle Perlín, 2013)

Venkovský prostor

• **KVALITATIVNÍ ZNAKY VENKOVA**

- **urbanistické znaky** – vysoký podíl rodinných domů, málo vyvinutá uliční síť s dominantním prostorem návsi jako společenského a kulturního centra sídla, rozvolněná zástavba, vysoký podíl zeleně v sídle;
- **architektonické znaky** – nízkopodlažní zástavba, absence nájemního bydlení, domy doplněny hospodářským zázemím (integrace obytné a dalších funkcí),
- **sociální znaky** – užší sociální kontakty mezi obyvateli sídla, neformální sociální kontrola, participace, tradicionalismus, konzervatismus;
- **ekonomické znaky** – vyšší podíl samozásobitelství, kutilství;
- **administrativní znaky** – statut sídla

• **KVANTITATIVNÍ ZNAKY VENKOVA**

- **Počet obyvatel**
- **Podíl zaměstnaných v primárním sektoru**
- **Výrazná vyjíždka za zaměstnáním**

Aktuální témata rurální geografie

- depopulace venkovských prostorů
- otázky rekreace ve venkovských areálech
- strukturální změny v zemědělství a jejich sociální a demografické důsledky
- plánování venkovského prostoru
- **Více přednášky doc. Vežníka**

Zdroje informací - výběr

- Publikace Ministerstva zemědělství
 - Obnova venkova, Zelená zpráva, Zemědělství
- Časopis
 - Journal of Rural Studies
 - Journal of Land and Rural Studies
- Akademická pracoviště - ČR
 - Karlova univerzita – typologie venkova (Radim Perlín Ph.D.)
 - ČZU - sociologie venkova (doc. Michal Lošťák, prof. Věra Majerová)
 - Univerzita Komenského Bratislava (prof. Peter Spišiak, Jana Néhmetová Ph.D.)
 - Mendelova univerzita - rozvoj venkova, agrobiznis (Prof. Věra Bečvářová)
 - MUNI (Svobodová, Hynek)

Rurální geografie - historie

- vznik v 70. letech 20. století
 - Pozitivismus
 - původně společně s geografii zemědělství
 - rozvoj nejdříve v západní Evropě (V. Británie)
 - v ČR až v 90. letech 20. století
- Moderní rurální geografie
 - dichotomické definice venkova (město x venkov)
 - Převažuje v České geografii dodnes
- Postmoderní geografie
 - Sociální konstrukt
 - Lokalita, která vychází z typických politickoekonomických postmoderních přístupů